

ЎЗБЕКИСТОНДА СУҒУРТА ТАШКИЛОТЛАРИДА КАПИТАЛ ТАЛАБЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Номозова Кумри

Ўзбекистон Республикаси банк-молия академияси,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети

ORCID: 0009-0009-6116-765X

kumrinomozova@gmail.com

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистондаги суғурта компаниялари учун капитал талабларини оптималлаштириш ёндашувлари ўрганилади. Мавжуд норматив-ҳуқуқий базалар ва халқаро стандартлар, жумладан Solvency II, таҳлил қилинади. Етарли даражада капитализацияланмаганлик билан боғлиқ хавфлар кўриб чиқилиб, капитал ва захираларни бошқариш механизмларини такомиллаштириш бўйича чоралар таклиф этилади. Тадқиқот илғор тартибга солиш тажрибаларини миллий суғурта бозорига мослаштиришга қаратилган бўлиб, унинг барқарор ривожланишини таъминлашга хизмат қилади.

Калит сўзлар: суғурта, суғурта компаниялари капитали, молиявий барқарорлик, Solvency II, хавфга асосланган тартибга солиш, минимал капитал талаблари (MCR).

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛОВЫХ ТРЕБОВАНИЙ В СТРАХОВЫХ КОМПАНИЯХ УЗБЕКИСТАНА

Номозова Кумри

Банковско-финансовая академия Республики Узбекистан,
Ташкентский государственный экономический университет

Аннотация. В данной статье исследуются подходы к оптимизации капитальных требований страховых компаний в Узбекистане. Анализируются существующие нормативные базы и международные стандарты, включая Solvency II. Рассматриваются риски, связанные с недостаточной капитализацией, и предлагаются меры по совершенствованию механизмов управления капиталом и резервами. Исследование направлено на адаптацию передового опыта регулирования к условиям национального страхового рынка, что способствует его устойчивому развитию.

Ключевые слова: страхование, капитал страховых компаний, финансовая устойчивость, Solvency II, риск-ориентированное регулирование, минимальные капитальные требования (MCR).

IMPROVEMENT OF CAPITAL REQUIREMENTS IN INSURANCE COMPANIES OF UZBEKISTAN

Nomozova Qumri

*Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan,
Tashkent State University of Economics*

Abstract. *This article examines approaches to optimizing capital requirements for insurance companies in Uzbekistan. It analyzes existing regulatory frameworks and international standards, including Solvency II. The study explores risks associated with insufficient capitalization and proposes measures to improve capital and reserve management mechanisms. The research aims to adapt advanced regulatory practices to the national insurance market, ensuring its sustainable development.*

Keywords: *insurance, insurance company capital, financial stability, Solvency II, risk-based regulation, minimum capital requirements (MCR).*

Кириш

Суғурта компанияларининг молиявий барқарорлиги миллий суғурта бозори барқарорлиги ва унинг суғурта қилдирувчилар олдидаги мажбуриятларини самарали бажариш қобилятининг асосий омилидир. Ўзбекистонда халқаро молия институтлари билан интеграцияни чуқурлаштириш ва суғурта соҳасини ислоҳ қилиш билан ажралиб турадиган ҳозирги иқтисодий ривожланиш шароитида суғурта компаниялари капиталини бошқариш механизмлари ва захираларини такомиллаштириш алоҳида аҳамиятга эга. Халқаро тўлов қобиляти ИИ стандартларига ўхшаш таваккалчиликка асосланган тўлов қобиляти стандартларини амалга ошириш миллий тартибга солишнинг муҳим вазифасига айланмоқда.

Суғурта компанияларини капитал тартибга солиш уларнинг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва суғурта қилдирувчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган. Суғурта компаниясининг капитали активлар ва пасивлар қиймати ўртасидаги фарқ сифатида аниқланади, бу еса компанияга нохуш ҳодисалар юз берганда ҳам суғурта тўловларини амалга оширишга имкон беради. Сўнгги йилларда халқаро амалиёт таваккалчиликка асосланган капитал моделларини жорий етишга қаратилган бўлиб, бу ерда капитал талаблари суғурта компаниясининг активлари ва мажбуриятларига хос бўлган хавф даражасига боғлиқ. Хусусан, Европа Иттифоқи, Буюк Британия, Австралия ва АҚШ каби суғурта бозорлари ривожланган мамлакатлар хатарларнинг суғурталовчиларнинг тўлов қобилятига таъсирини аниқроқ ҳисобга олиш учун иқтисодий капитал моделларидан фойдаланадилар.

Ўзбекистон суғурта соҳасини ислоҳ қилиш бўйича чора-тадбирларни фаол амалга оширмоқда. "Янги Ўзбекистон – 2022-2026" ривожланиш стратегияси доирасида суғурталовчиларнинг тўлов қобиляти устидан назорат тизими такомиллаштирилмоқда, рискларни баҳолашнинг янги актуар усуллари жорий етилмоқда, суғурта компанияларига капитал талаблари кенгайтирилмоқда. Шу билан бирга, мамлакатда халқаро ёндашувларни маҳаллий шароитга мослаштириш, хавфларни баҳолаш учун етарли тарихий маълумотлар базасининг йўқлиги, шунингдек капитални бошқаришнинг замонавий усуллари жорий етиш учун услубий ва технологик базани мустаҳкамлаш зарурати билан боғлиқ баъзи муаммолар мавжуд.

Ушбу мақола Ўзбекистонда суғурта компаниялари капитали ва захираларини бошқариш механизмларини ўрганиш, халқаро тажрибани таҳлил қилиш ва уларни такомиллаштириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқишга қаратилган. Тадқиқотда суғурта соҳасида капитални бошқаришнинг назарий асослари ўрганилади, Ўзбекистоннинг меъёрий-ҳуқуқий базаси ва илғор хорижий амалиётларнинг қиёсий таҳлили

ўтказилади, халқаро стандартларни миллий шароитларга мослаштириш йўллари таклиф етилади.

Тадқиқотнинг долзарблиги Ўзбекистонда суғурта фаолиятини тартибга солувчи меъёрий ҳужжатлар, шу жумладан "суғурта фаолияти тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни (2023 йилда ўзгартирилган), Ўзбекистон Республикаси Президентининг "суғурта бозорини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги Фармони билан тасдиқланган (Но.ПҚ-4669), шунингдек Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг низомлари. Суғурта компаниялари учун халқаро стандартларга мувофиқ самарали капитал ва захираларни бошқариш механизмларининг жорий етилиши миллий суғурта секторининг молиявий барқарорлигини оширади ва investor ва истеъмолчиларнинг суғурта хизматларига бўлган ишончини мустаҳкамлайди.

Адабиёт шарҳи.

Суғурта ташкилотларининг молиявий барқарорлиги муаммоларига бағишланган илмий ишлар суғурта компанияларининг молиявий барқарорлигини аниқлаш ва таъминлаш билан боғлиқ асосий жиҳатларни кенг таҳлил қилишни таъминлайди. Тадқиқотлар суғурта қилдирувчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш ва суғурта бозорининг барқарорлигини таъминлашда капитални тартибга солишнинг ролини таъкидлайди. Илмий таҳлилнинг асосий йўналишларидан бири ўзгарувчан макроиқтисодий муҳитда суғурта компанияларини баҳолаш ва капитални бошқаришга ёндашувларни ўрганишдир.

Сумминс (1988) ва Буцис (1994) каби халқаро тадқиқотларга кўра, суғурта компанияларининг молиявий барқарорлиги капитал даражасига ва унинг кутилмаган йўқотишларни қоплаш қобилиятига боғлиқ. Шеррис (2003) суғурта компанияларининг капитал талабларини баҳолаш воситаси сифатида динамик молиявий таҳлил (ДФА) концепциясини кўриб чиқди, бу активлар ва пассивларни бошқаришда таваккалчиликка асосланган ёндашувларни ҳисобга олишга имкон беради.

Замонавий адабиётдаги муҳим йўналишлардан бири тўлов қобилияти ИИ стандартларини ўрганишдир. ИАА суғурталовчининг тўлов қобилиятини баҳолаш ишчи партияси (2004) маълумотларига кўра, замонавий тартибга солувчи моделлар капитални ҳисоблашнинг иккита усулидан фойдаланишни ўз ичига олади: standart ёндашув ва илғор ички моделлар. Бу жиҳат, айниқса, халқаро талабларни миллий шароитларга мослаштириш зарур бўлган ривожланаётган мамлакатлар учун долзарбдир.

Ўзбекистонда суғурта компанияларининг молиявий барқарорлиги масаласи меъёрий ҳужжатларда, шу жумладан "суғурта фаолияти тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида ва Президент Фармонида фаол кўриб чиқилмоқда. ПП-4669. Бироқ, халқаро капитал ва захираларни бошқариш моделларини мослаштириш бўйича илмий тадқиқотлар дастлабки босқичда.

Мақола капитални тартибга солишнинг мавжуд усуллариини ўрганишга, миллий меъёрий-ҳуқуқий базадаги бўшлиқларни аниқлашга ва халқаро стандартларни ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистонда суғурта компаниялари капитали ва захираларини бошқаришни такомиллаштириш бўйича амалий тавсиялар ишлаб чиқишга қаратилган.

Тадқиқот методологияси.

Ушбу тадқиқот миқдорий ва сифатли таҳлил усуллариининг комбинациясига асосланган бўлиб, бу Ўзбекистондаги суғурта компанияларининг капитали ва захираларини бошқариш механизмларини ҳар томонлама ўрганишга имкон беради. Тадқиқотда қуйидаги услубий ёндашувлардан фойдаланилади:

Норматив-ҳуқуқий базани таҳлил қилиш Ўзбекистон Республикасининг амалдаги Қонунчилик ва меъёрий ҳужжатларини, шунингдек суғурта соҳасини тартибга солишнинг халқаро стандартларини, шу жумладан тўлов қобилятини ИИ ва ИАА (халқаро актуар ассоциацияси) тавсияларини ўрганишдан иборат.

Қиёсий таҳлил-бу молиявий барқарорликка таъсир қилувчи асосий омилларни аниқлаш мақсадида Европа Иттифоқи, буюк Британия ва Австралия каби хорижий мамлакатларнинг капитални бошқариш ва суғурта компаниялари захиралари соҳасидаги илғор тажрибаларини ўрганиш.

Економетрик таҳлил-бу Ўзбекистонда суғурта компаниялари капиталлашувига турли омилларнинг таъсирини баҳолаш учун статистик усуллар ва економетрик моделларни қўллаш. Ушбу таҳлил суғурталовчиларнинг тўлов қобиляти ва барқарорлигини белгилайдиган энг муҳим ўзгарувчиларни аниқлайди.

Сценарий моделлаштириш усули-бу тартибга солиш, макроиктисодий шароитларнинг ўзгариши ва капитални бошқаришнинг янги усуллари жорий етишга қараб Ўзбекистонда суғурта бозорини ривожлантиришнинг турли сценарийларини ишлаб чиқиш.

Сўров ва эксперт суҳбатлари-таклиф қилинган тавсияларнинг амалий қўлланилишини баҳолаш учун суғурта компаниялари вакиллари, тартибга солувчилар ва мустақил экспертларнинг маълумотларини тўплаш.

Тадқиқотга комплекс ёндашув нафақат суғурта компаниялари капитали ва захираларини бошқаришнинг мавжуд механизмларини таҳлил қилиш, балки уларни Ўзбекистон шароитида такомиллаштириш бўйича амалий тавсиялар ишлаб чиқиш имконини беради.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Тадқиқотда хорижий суғурта компанияларининг капитал ва захираларни бошқариш модели халқаро илғор тажрибалар асосида кўриб чиқилди. Model инвестиция хавфи, суғурта хавфи, кредит хавфи ва суғурта компанияларининг тўлов қобилятига таъсир қилувчи операцион хавф каби асосий хавфларни ҳисобга олади.

Таҳлил қилиш учун суғурта тўловларининг ўзгарувчанлигини, ҳалокатли хавфларни ва макроиктисодий омилларнинг суғурта компанияларининг инвестиция портфелига таъсирини ҳисобга олишга имкон берадиган динамик молиявий таҳлил (ДФА) усуллари қўлланилди. Тадқиқотда суғурта бозори ривожланишининг турли сценарийларини ва уларнинг компаниялар капиталлашувига таъсирини моделлаштиришга имкон берадиган stress-тест усули ҳам қўлланилган.

Суғурта компанияларининг бизнес йўналишлари ўртасидаги боғлиқликни ҳисобга олишга алоҳида еътибор қаратилмоқда. Шу нуқтаи назардан, экстремал хавфларнинг еҳтимоллик тақсмотини аниқроқ моделлаштириш учун "копулалар" каби замонавий стохастик моделлардан фойдаланилган. Бу, айниқса, Ўзбекистон суғурта бозори учун унинг нисбатан кичиклиги ва айрим сегментларда хавфларнинг юқори даражада тўпланганлигини ҳисобга олган ҳолда жуда муҳимдир.

Тадқиқотда Ўзбекистон суғурта секторида капитални бошқаришнинг асосий масалалари, жумладан актуар маълумотларга киришнинг чекланганлиги, инвестиция портфелларининг етарли даражада диверсификацияланмаганлиги ва захираларни шакллантириш бўйича меъёрий талабларни такомиллаштириш зарурлиги аниқланди. Ишлаб чиқилган тавсиялар капитал талабларини оптималлаштириш ва халқаро стандартларни миллий шароитларга мослаштиришга қаратилган бўлиб, бу мамлакат суғурта секторининг барқарорлигини оширади.

Ўзбекистон суғурта бозорида капитални тақсимлашда шунга ўхшаш тенденция кузатилиши мумкин, аммо баъзи бир асосий фарқлар мавжуд. Хусусан, ушбу суғурта турининг мажбурий хусусиятини ҳисобга олган ҳолда, ТВЭФЖМС ҳам доминант

тенденция бўлиб қолмоқда. Бироқ, суғурта мукофотларининг нисбатан паст ҳажми ва актуар базасининг чекланганлиги сабабли, ушбу segment учун капитал талаблари фарқ қилиши мумкин.

Мулкни суғурталаш, шу жумладан уй-жой ва тижорат кўчмас мулки, қурилиш сектори ва инфратузилма лойиҳаларининг ўсишини ҳисобга олган ҳолда, Ўзбекистонда хавфларни баҳолашга кўпроқ еътибор беришни талаб қилади. Бу ушбу сегментга ажратилган капитал улушининг кўпайишига олиб келиши мумкин.

Капитални тақсимлашнинг халқаро моделларини миллий шароитларга мослаштириш иқтисодий муҳитнинг ўзига хос хусусиятларини, тартибга солиш нормаларини ва актуар маълумотларнинг мавжудлигини ҳисобга олишни талаб қилади.

1-жадвал

Бошланғич сценарийда капитални бизнес йўналишлари бўйича тақсимлаш

Бизнес йўналиши	Капитал (минг \$)	Умумий капиталнинг улуши (%)
Автомобил суғурта (ички)	28 291	9,1%
Уй-жой суғуртаси	60 965	19,7%
Ёнғин ва саноат хавфини суғурталаш	11 550	3,7%
Фуқаролик жавобгарлиги	7 266	2,3%
Мажбурий автомобил жавобгарлигини суғурталаш(ТВЭФЖМС)	201 323	65,1%
Автомобил суғурта (ички)	28 291	9,1%

Ушбу жадвал асосий сценарийда суғурта компаниясининг турли хил бизнес йўналишлари ўртасида минимал капитал талабини (MCP) тақсимлашни акс эттиради. Капиталнинг асосий қисми автоуловларнинг жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш (ТВЭФЖМС) ҳисобига тўғри келади — 65,1%, бу узоқ муддатли тўловлар ва суғурта мажбуриятларининг ноаниқлиги билан боғлиқ хавфларнинг юқори улуши билан изоҳланади.

Уй-жой суғуртаси йўқотишлар нархининг юқори ўзгарувчанлиги ва сезиларли ортиқча талаблар туфайли иккинчи йирик улушни (19,7%) ташкил этади. Шу билан бирга, ички автомобил суғуртаси (9,1%) нисбатан қисқа зарарни ҳисоблаш даври билан боғлиқ бўлган кенг тарқалганига қарамай, капиталнинг паст талабларини намоён этади.

Суғурта компанияларининг капиталга минимал талаб даражаси (MCP) сезиларли даражада суғурта мажбуриятларининг ўзгарувчанлиги ҳақидаги тахминларга боғлиқ. Хусусан, ўзгарувчанлик коэффициенти (CB) ҳисоблаш усулларидаги фарқлар капитал талаблари миқдорига сезиларли таъсир кўрсатади. Масъулияти паст бўлган компаниялар мср-ларни ҳисоблаш учун ички моделлардан камроқ фойдаланадилар, юқори ўзгарувчанликка ега суғурталовчилар еса капитал талабларини камайтириш учун бундай моделларни қўллашга мойилдирлар.

Ўзбекистонда капитални ҳисоблашда ички моделлардан фойдаланиш ҳали кенг тарқалмаган. Бунинг сабаби, амалдаги тартибга солиш ёндашувлари ички моделлар ёрдамида еришиш мумкин бўлганидан нисбатан паст капитал талабларини таъминлаши мумкин. Бироқ, ушбу ёндашув суғурта мажбуриятларини етарли даражада қопламаслик хавфини туғдириши мумкин, бу келажакда суғурта мукофотларини кам баҳолашга ва секторнинг молиявий барқарорлигининг пасайишига олиб келиши мумкин.

Суғурта бозорини тартибга солишнинг асосий масалаларидан бири белгиланган капитал талабларини калибрлашдир. Solvency II каби халқаро амалиёт ҳар бир

суғурталовчининг ўзига хос хусусиятларини, унинг мажбуриятлари портфелини ва хавф муҳитини ҳисобга оладиган таваккалчиликка асосланган ёндашувдан фойдаланишни ўз ичига олади. Ўзбекистонда, аксинча, амалдаги стандартлар ҳали МСРни ҳисоблашда табақалаштирилган ёндашувни назарда тутмайди, бу тизимнинг етарли даражада мослашувчанлигига ва капитал еҳтиёжларини кам баҳолаш хавфига олиб келади.

Муҳим масалалардан бири шундаки, амалдаги белгиланган Низом бизнес ҳажми ва суғурта портфелининг тузилишидан қатъи назар, ҳар доим ҳам барча суғурталовчилар учун тўлов қобилиятининг зарур даражасини таъминламайди. Суғурта компанияларини тартибга солишнинг халқаро амалиётида юқори ўзгарувчанлик билан суғурта мажбуриятлари учун белгиланган капитални кўпайтиришни ўз ичига олган ёндашув тобора кўпроқ қўлланилмоқда. Бу бизга мумкин бўлган салбий сценарийларни ҳисобга олиш ва капитал захираларининг етарли даражасини таъминлаш имконини беради. Ўзбекистонда, айниқса, халқаро молиявий стандартларга интеграциялашув нуқтаи назаридан капитал талабларини қайта кўриб чиқиш зарурати туғилиши мумкин.

Қўшимча омил-бу капитал талабларини ҳисоблашда диверсификация таъсирини ҳисобга олиш зарурати. Ҳозирги вақтда бизнес йўналишларининг кенг доирасига ега бўлган суғурта компаниялари кўпинча хавфларни диверсификация қилиш туфайли камроқ капитал юкларини кўтарадилар. Бироқ, суғурта маҳсулотларининг чекланган портфелига ега бўлган кичик суғурта компаниялари амалдаги тартибга солиш тизимида кам баҳоланиши мумкин. Бу бизнеснинг кўлами ва уни диверсификация қилиш даражасини ҳисобга олган ҳолда меъёрий талабларга тузатишлар киритиш зарурлигини кўрсатади.

Инвестицион рискларни тартибга солиш муҳим жиҳат бўлиб қолмоқда. Халқаро амалиётда белгиланган капитал стандартлари кўпинча суғурталовчиларнинг инвестиция қарорларининг таъсирини тўлиқ ҳисобга олмайди. Масалан, амалдаги меъёрий-ҳуқуқий база яхши диверсификацияланган инвестиция портфелларини яратиш учун етарли даражада рағбатлантирмаслиги мумкин. Ўзбекистонда капитал талабларини кўриб чиқишда ушбу жиҳатларни ҳисобга олиш муҳимдир, чунки инвестиция рискларини тартибга солиш суғурта компанияларининг узоқ муддатли молиявий барқарорлиги учун жуда муҳимдир.

Капиталнинг *minimal* талабини ҳисоблашда таваккалчиликка асосланган ёндашувни жорий етиш, белгиланган капиталларни халқаро стандартларга мувофиқ қайта кўриб чиқиш ва бизнесни диверсификациялашни кўриб чиқиш Ўзбекистонда суғурта сектори барқарорлигини оширишга ёрдам беради. Ушбу чора-тадбирлар капитал захираларининг етишмаслиги еҳтимолини камайтиради ва суғурталовчилар учун молиявий беқарорлик хавфини минималлаштиради.

Хулоса ва таклифлар.

Таҳлиллар асосида Ўзбекистонда суғурта компанияларининг капитал ва захираларни бошқариш механизмларини такомиллаштириш бўйича бир қатор муҳим хулосалар чиқариш мумкин. Биринчидан, мавжуд тартибга солиш тизими суғурта портфелларининг *individual* хусусиятларини ҳисобга олиш ва капитал талабларини баҳолашнинг аниқлигини оширишга имкон берадиган Solvency II га ўхшаш хавфга асосланган ёндашувни модернизация қилишни талаб қилади.

Иккинчидан, МСРни ҳисоблашда ички моделлардан фойдаланиш Ўзбекистондаги суғурта компаниялари орасида ҳали кенг тарқалмаган. Бунинг сабаби шундаки, белгиланган усуллар кўпинча ички моделларга қараганда камроқ капитал талабларини белгилайди. Суғурта мажбуриятларининг ҳақиқий ўзгарувчанлигини ҳисобга олган ҳолда янада мослашувчан ҳисоблаш методологиясини жорий етиш бозор барқарорлигини ошириши мумкин.

Учинчидан, Ўзбекистон суғурта компанияларини диверсификация қилиш даражасини ҳисобга олган ҳолда тартибга солувчи капитал талабларини қайта кўриб чиқиши керак. Амалдаги тизимда тор ихтисосликка ега бўлган кичик суғурталовчилар кам баҳоланиши мумкин, бу уларнинг молиявий хавфларини оширади. Бизнес кўламини ҳисобга оладиган тузатишларнинг киритилиши капитал талабларининг янада адолатли тақсимланишини таъминлайди.

Тўртинчидан, инвестиция рискларини тартибга солиш суғурта компаниялари молиявий барқарорлигининг муҳим жиҳати бўлиб қолмоқда. Диверсификацияланган инвестиция портфелларини шакллантириш учун рағбатлантиришни жорий етиш, шунингдек хавфли активларга капитал талабларини қайта кўриб чиқиш тизимли хавфларни камайтиришга ёрдам беради.

Шундай қилиб, Ўзбекистонда суғурта компаниялари капитали ва захираларини бошқариш механизмларини такомиллаштириш бўйича таклиф етилаётган чоратадбирлар секторнинг молиявий барқарорлигини мустаҳкамлашга, суғурта компанияларига бўлган ишончни оширишга ва узоқ муддатли истиқболда уларнинг тўлов қобилиятини таъминлашга ёрдам беради.

Адабиётлар/Литература/References:

Basel Committee on Banking Supervision. (2001). *The Regulatory Treatment of Operational Risk*. Bank for International Settlements.

Butsic, R.P. (1994). Solvency Measurement for Property-Liability Risk-Based Capital Applications. *Journal of Risk and Insurance*, 61(4), 656–690.

Cummins, J.D., & Phillips, R.D. (2005). Financial Risk Management in Insurance. *Journal of Risk and Insurance*, 72(4), 541–569.

European Parliament and Council. (2009). Directive 2009/138/EC (Solvency II). *Official Journal of the European Union*.

IAA Insurer Solvency Assessment Working Party. (2004). *A Global Framework for Insurer Solvency Assessment*. International Actuarial Association.

Sherris, M. (2003). Solvency, Capital Allocation and Fair Rate of Return in Insurance. *Journal of Risk and Insurance*, 70(3), 527–550.

Закон (2023) Закон Республики Узбекистан "О страховой деятельности" (в редакции 2023 года).

Постановление (2020) Постановление Президента Республики Узбекистан №ПП-4669 "О мерах по развитию страхового рынка".

Центральный банк Республики Узбекистан. (2023). *Отчет о состоянии страхового рынка Узбекистана*.